

Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України
«Про внесення змін до статті 284 Кримінального процесуального кодексу
України щодо оскарження в апеляційному порядку ухвал про відмову у
закритті кримінального провадження»
*(реєстр. № 14084 від 29.09.2025)**

***Анотація.** В інформаційній довідці аналізується доцільність доповнення частини одинадцятої статті 284 Кримінального процесуального кодексу України приписом щодо оскарження ухвали суду про відмову у закритті кримінального провадження в контексті проекту Закону України (реєстр. № 14084 від 29.09.2025) (далі – законопроект).*

***Ключові слова:** кримінальне провадження, закриття кримінального провадження, ухвала суду, відмова у закритті кримінального провадження.*

Вступ

Завданнями кримінального провадження є захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод і законних інтересів учасників кримінального провадження, а також забезпечення швидкого, повного й неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура (стаття 2 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України)).

Закриття кримінального провадження є однією із форм закінчення досудового розслідування (стаття 283 КПК України). Про закриття кримінального провадження слідчий, дізнавач, прокурор приймає постанову, яку може бути оскаржено у порядку, встановленому КПК України (частина четверта статті 284 КПК України).

Закриття кримінального провадження – це його припинення, тобто після прийняття такого процесуального рішення жодні процесуальні дії у цьому провадженні не виконуються та настають юридичні наслідки, притаманні для однієї з двох груп підстав для закриття кримінального провадження, а саме: особа визнається такою, що невинувата, що передбачає «повернення їй чесного імені» та відкриває для неї юридичні можливості для відшкодування їй шкоди, завданої незаконним притягненням до кримінальної відповідальності (реабілітуючі підстави); особа на основі сукупності зібраних доказів визнається такою, що вчинила кримінальне правопорушення, але з огляду на підстави, унормовані у статті 284 КПК України, подальше провадження щодо неї виключається (нереабілітуючі підстави)¹.

¹ Басиста І., Хитра А. Апеляційне оскарження ухвали суду першої інстанції про закриття кримінального провадження за п. 4 ч. 1 ст. 284 КПК України, постановленої лише щодо частини пред'явленого обвинувачення, при одночасному розгляді судом першої інстанції іншої частини обвинувачення у цьому ж

Ухвала суду про закриття кримінального провадження може бути оскаржена в апеляційному порядку (частина одинадцята статті 284 КПК України).

КПК України не передбачає оскарження ухвали, якою відмовлено у задоволенні клопотання про закриття кримінального провадження, постановленої під час судового провадження в суді першої інстанції. На це вказано в низці судових рішень, зокрема й у постанові ККС ВС від 01.05.2025 по справі № 570/2722/19².

Забезпечення права на апеляційний перегляд справи є однією з основних засад судочинства (пункт 8 частини другої статті 129 Конституції України) та засад кримінального провадження (стаття 24 КПК України).

Основна частина

Метою законопроекту визначено «удосконалення положень Кримінального процесуального кодексу України, зокрема надання можливості оскарження в апеляційному порядку ухвал про відмову у закритті кримінального провадження». У зв'язку з цим пропонується доповнення до частини одинадцятої статті 284 КПК України.

Підтримуючи доцільність удосконалення положень кримінального процесуального закону задля виконання завдань кримінального провадження, вважаємо за необхідне зазначити таке.

Згідно зі статтею 392 КПК України в апеляційному порядку можуть бути оскаржені судові рішення, які були ухвалені судами першої інстанції і не набрали законної сили, а саме:

- 1) вироки, крім випадків, передбачених статтею 394 КПК України;
- 2) ухвали про застосування чи відмову у застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру;
- 3) інші ухвали у випадках, передбачених КПК України.

Ухвали, постановлені під час судового провадження в суді першої інстанції до ухвалення судових рішень, передбачених частиною першою статті 392 КПК України, окремому оскарженню не підлягають, крім випадків, визначених КПК України. Заперечення проти таких ухвал можуть бути включені до апеляційної скарги на судові рішення, передбачене частиною першою цієї статті.

Дискусії стосовно обмеження права на апеляційне оскарження в кримінальному провадженні не є новими і періодично виникають щодо того чи іншого процесуального (судового) рішення.

Варто відмітити, що в обґрунтуванні нової редакції пункту 8 частини другої статті 129 Конституції України (законопроект реєстр. № 3524 від

кримінальному провадженні. Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ. 2024. № 1. URL: <https://visnik.dduvs.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/149/132>

² Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР, за травень 2025 року. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/oglyady/Oglyad_KKS_05_2025.pdf

25.11.2015)³ вказувалося, що: «рішення, яким завершується розгляд справи, може стати предметом перегляду в суді вищого рівня в апеляційному порядку і подання апеляційної скарги щодо такого рішення не може бути заборонено законом. Водночас законом можуть бути встановлені обмеження чи навіть заборони щодо оскарження в апеляційному порядку окремих процедурних судових рішень». Згідно з висновками Конституційного Суду України від 20 січня 2016 року № 1-в/2016 та від 30 січня 2016 року № 2-в/2016 законопроект реєстр. № 3524 від 25.11.2015 відповідав вимогам статей 157 і 158 Конституції України.

Отже, ухвала про відмову у закритті кримінального провадження не є підсумковим процесуальним рішенням і, логічно, не підлягає окремому оскарженню, як і ухвала слідчого, прокурора про відмову у задоволенні клопотання про закриття кримінального провадження.

Протилежна позиція потребує додаткової аргументації з аналізом проблем правозастосування, судових рішень, статистичних даних. Констатація у пояснювальній записці до законопроекту: «таке формулювання законодавчої норми може позбавляти сторони можливості оскаржувати ухвалу про відмову в закритті кримінального провадження у разі незгоди з позицією суду» не може розцінюватись як достатнє обґрунтування доцільності внесення змін до КПК України.

Висновки

Доцільність доповнення частини одинадцятої статті 284 КПК України приписом щодо апеляційного оскарження відмови у закритті кримінального провадження потребує додаткового обґрунтування. Таке доповнення є точковим і не повною мірою узгоджується із наявною процедурою інституту апеляційного оскарження. Має місце стала судова практика щодо застосування чинної частини одинадцятої статті 284 КПК України.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

³ Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» (реєстр. № 3524 від 25.11.2015). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57209